

ORJİNAL MAKALE / ORIGINAL ARTICLE

Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi / BAUN Sağ Bil Derg
Balıkesir Health Sciences Journal / BAUN Health Sci J
ISSN: 2146-9601- e ISSN: 2147-2238
Doi: <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.804044>

Erkek Refakatçilerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Hakkındaki Düşünceleri

Salih YILDIRIM¹, Mehtap KIZILKAYA²

¹ Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi Yoğun Bakım Kliniği
² Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları

Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

Geliş Tarihi / Received: 01.10.2020, **Kabul Tarihi / Accepted:** 04.06.2021

Amaç: Bu çalışma hastaların erkek refakatçilerin toplumsal cinsiyet eşitliği hakkındaki düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Tanımlayıcı olarak yapılan çalışmanın örneklemini, İstanbul ilindeki bir Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde yatan 240 hastanın erkek refakatçileri oluşturmuştur. Veriler araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (ETCE) Ölçeği ile değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, sayı-yüzdeler hesaplamaları t testi, Kruskal Wallis testi, Mann Whitney U testi verileri analiz olarak Tukey HSD kullanılmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların %37.9'u üniversite mezunudur. Katılımcıların çoğu evli %52.1 ve %67.5'i yaşamının büyük bölümünü ilde geçirmiştir. Katılımcıların %82.9'u çalışmakta olup %12.1'i toplumsal cinsiyet kavramını duymadığını ifade etmektedir. Katılımcıların ETCE' den aldıkları genel puan ortalaması 50.43±14.61'dir. Katılımcıların yaş grubu, yakınlarının cinsiyeti, medeni durumu ve çocuk sahibi olma, çalışma durumu, ölçek toplamı ve alt boyutlarından elde edilen toplam puan ortalamaları üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmamıştır (p>0.05). Öğrenim durumu, aile tipi, en uzun süre yaşadıkları yer arasında ölçek toplamı ve alt boyutlarından elde edilen toplam puan ortalamaları üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0.05). **Sonuç:** Hastanelerde sağlık çalışanlarınca hasta ve hasta yakınlarına yönelik yapılan eğitim programlarında toplumsal cinsiyet eşitliği konusuna yer verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Erkek Refakatçi.

Opinions of Male Companions on Gender Equality

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to determine the patients' male companions' thoughts on gender equality. **Material and Methods:** The sample of the descriptive study was composed of the male companions of 240 patients hospitalized in a Training and Research Hospital in Istanbul. The data were evaluated using a questionnaire form created by the researcher and the Men's Gender Equality (ETCE) Scale. In the evaluation of the data, Tukey HSD was used as the analysis of the number-percentage calculations t test, Kruskal Wallis test, Mann Whitney U test. **Results:** 37.9% of the participants are university graduates. Most of the respondents were married 52.1% and 67.5% spent most of their life in the province. 82.9% of the participants were working and 12.1% said they did not hear the concept of collective gender. The average overall score of the participants from ETCE is 50.43±14.61. There were no statistically significant differences in the age group, gender of relatives, marital status, childbearing, working status, scale total and overall score averages (p>0.05). Statistically significant differences were found between education status, family type, the place where they lived for the longest period of time on the total scale and the total score averages obtained from their lower dimensions (p>0.05). **Conclusion:** It may be suggested to include the issue of gender equality in the education programs conducted by healthcare professionals in hospitals for patients and their relatives.

Keywords: Gender, Gender Equality, Male Companion.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Mehtap KIZILKAYA, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD. Aydın/Türkiye

E-mail: mehtap.kizilkaya@adu.edu.tr

Bu makaleye atıf yapmak için / Cite this article: Yıldırım, S., & Kızilkaya, M. (2021). Erkek Refakatçilerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Hakkındaki Düşünceleri. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3): 254-259.

<https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.804044>

©Copyright 2021 by the Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi.

BAUN Sağ Bil Derg 2021 OPEN ACCESS <https://dergipark.org.tr/tr/pub/balikesirsbd>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

GİRİŞ

İnsan hayatında bireysel ve toplumsal yaşamın temel belirleyici özelliklerini oluşturan kategorilerden biri cinsiyettir (Dökmen, 2004). Cinsiyet biyolojiktir ve demografik bilgi sağlar (Salman, 2018). Toplumsal Cinsiyet kavramı; kadın ve erkeğin toplum içindeki statüsünü, bunlara uygun rollerini, görev ve sorumluluklarını, konumunu, toplumun bireyi nasıl algıladığını ve beklentilerini kapsar. Cinsiyet farklılıkları denildiğinde evrensel bir nitelik taşıyan ve içeriği genetik olarak belirlenen kadın ve erkek arasındaki fiziksel farklılıklar anlaşılırken, toplumsal cinsiyetten söz edildiğinde de kadınlık ve erkeklik arasındaki rol farklılıkları anlaşılmakta ve bu farklılığının içeriği kültürel açıdan belirlenmekte ve değişkenlik göstermektedir (TTB, 2018). Toplumsal cinsiyet olgusu yalnızca cinsiyet farklılığını belirlemekle kalmaz, aynı zamanda cinsler arasındaki güç ilişkilerini de belirlemektedir. Dişilik; zayıf, bağımlı, duygusal ve pasif gibi özelliklerle, erkeklik ise; güçlü, cesur, hırslı, saldırgan, bağımsız gibi özelliklerle ifade edilmektedir (Oğuz, 2002; Berktaş, 2000). Toplumsal cinsiyet olgusu nedeniyle dünyanın hiçbir yerinde kadın ve erkek cinsiyeti arasında toplumsal sorumluluklar, gelir dağılımında adalet, fırsatların dağılımı, hizmete ulaşım ve kaynakların kullanımında eşitlik sağlanamamıştır (Gül ve ark., 2008). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınların politik, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelmektedir (Şimşek, 2011; Cedaw, 2018). Toplumsal Cinsiyet Temelli Eşitsizlik Alanlarına bakıldığında;

- Haklarda eşitsizlik (mülk paylaşımı ve yönetimi, iş ve gelir durumu)
- Kaynaklar ve kullanımında eşitsizlik (eğitim, iş, toprak)
- Ekonomik faaliyet alanında eşitsizlik (istihdam, düşük ücret, meslek seçimi, mobbing, kötü koşullarda çalışma)
- Sağlık ve bağlantılı hizmetlere erişebilme ve kullanabilme eşitsizliği (kız çocukları başışıklama, tedavi alma yetersizliği, doğum öncesi, anı ve sonrası bakım alamama)
- Şiddet, taciz-tecavüz ve istismar (kız çocukları ve kadınlara karşı aile içi ve dışı şiddet, kadın sünneti, töre ve namus cinayeti, ensest, paralı seks)
- Kamusal yaşam ve siyasal alanda eşitsizlik (seçme ve seçilme hakkı, kamu ve yerel yönetim ile parlamentoda temsil yetersizliği) olduğu görülmektedir (Coşkun, 2012).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en belirgin yansımalarından biri de sağlık alanıdır (WHO, 2018). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) toplumsal cinsiyet eşitliği kavramını; karar verme, seçme, fırsatları kullanma ve hizmetleri elde etmede cinsiyete bağlı ayırım

yapılmaması olarak tanımlamaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018). Kadınlar erkeklere kıyasla daha uzun yaşamalarına karşın, toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle sağlık hizmetlerine yeterince ulaşmamakta ve yaşam boyu daha fazla hastalık sakatlık yaşamaktadırlar (Akin, 2007). Toplumda kadının statüsünün özellikle sağlık hizmetini almalarının artırılması, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve konuda duyarlılık kazandırılmasında bir sağlık profesyoneli olarak hemşirelere de görevler düşmektedir. Çünkü hemşireler sunduğu hizmetler ve ulaşabildiği kitleler bakımından sağlığın korunması ve geliştirilmesi faaliyetlerinde önemli yer tutan sağlık çalışanlarıdır. Ayrıca hemşireler toplumu ilgilendiren her türlü olay ve olguya duyarlılık göstermekte, liderlik rolleriyle sorumluluk almaktadırlar. Hemşirelerin uygulayıcı, eğitici, yönetici ve araştırmacı rollerinin dışında insan ve kadın hakları savunuculuğu, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayıcı, kadınların toplumsal konum ve rollerini güçlendirici gibi çağdaş rolleri de bulunmaktadır (Terzioğlu ve Taşkın, 2008; Gedük Aydemir, 2018).

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın tipi

Tanımlayıcı tipte yapılmış olan bu araştırma, İstanbul ilinde Sağlık Bakanlığına bağlı bir Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Mayıs-Ağustos 2018 tarihinde tamamlanmıştır.

Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırmanın evrenini, sözü geçen hastanenin cerrahi birimlerindeki erkek refakatçiler oluşturmaktadır. Örnekleme seçimi yapılmamış, çalışmaya katılmayı kabul eden, Türkçe konuşup anlaşabilen, çalışmaya katılmayı kabul eden, iletişim engeli olmayan 240 erkek refakatçi örnekleme oluşturmuştur.

Veri toplama araçları

Araştırma verileri, sosyo-demografik bilgi formu ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği (ETCE) ile elde edilmiştir. Sosyo-demografik Bilgi Formu: katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin 8 soru, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik ait bir soru yer almaktadır. Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği (ETCE): Pulerwitz ve Baker tarafından geliştirilmiş olan, erkeğin toplumsal cinsiyet eşitliğini ne ölçüde desteklediğini tespit etmeyi amaçlayan ETCE, ilk olarak 2008 yılında sınanmıştır. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması 2016 yılında Uçan ve Baydur tarafından yapılmıştır. Ölçek; 24 madde ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçek boyutları Aile İçi Şiddet (6 madde), Cinsel İlişki (7 madde), Üreme Sağlığı ve Hastalıkların Önlenmesi (5 madde), Ev İşleri ve Gündelik Yaşam (5 madde) alanlarından oluşmaktadır. Her bir madde "Katılıyorum", "Kısmen Katılıyorum" ve "Katılmıyorum" şeklinde sırası ile 1, 2 ve 3 puan ile ölçeklendirilmektedir. Yüksek puan toplumsal cinsiyet eşitliği tutumunun olumlu olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0.856'dır (Gedük Aydemir, 2018).

İstatistiksel analiz

Verilerin analizinde SPSS (21.0) programı kullanılmıştır. Verileri çözümlemede tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma), iç tutarlık analizi (Cronbach's alfa katsayısı), parametrik (bağımsız gruplarda t testi ve tek yönlü varyans analizi) ve parametrik olmayan (Kruskal Wallis ve Mann Whitney U) analizler ile çoklu gruplarda ileri analiz olarak Tukey HSD kullanılmıştır.

Araştırmanın etik yönü

Araştırmanın verileri toplanmadan önce İstanbul'daki bir üniversitenin Etik Kurulu'ndan (16.04.2018 tarih 93 sayılı) Etik Kurul onayı ve çalışmanın yapılacağı kurumdan gerekli izin alınmıştır. Veri toplama işlemi öncesinde, araştırma kapsamına alınan katılımcılara araştırma ile ilgili bilgi verilmiş, çalışmaya istekli ve gönüllü olan katılımcıların onamları alınmıştır. Araştırmanın, tek bir hastanede yapılmış olması çalışmanın sınırlılıkları arasındadır. Elde edilen sonuçlar, verilerin toplandığı tarihlerde çalışmanın yapıldığı hastanede yatan hastaların çalışmaya katılan erkek refakatçilerine genellenebilir.

BULGULAR

Katılımcıların yaşları 17 ile 64 arasında değişmekte olup, %49.6'sının 30 yaş ve altında olduğu belirlenmiştir. Refakatçilerin %37.9'u üniversite mezunudur. Katılımcıların %52.1'i evli ve %52.1'inin çocuğu yoktur. Katılımcıların %67.5'i en uzun süre ilde yaşamış ve %82.9'unun çalışmakta olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %12.1'i toplumsal cinsiyet kavramını duymadığını ifade etmiştir. Toplumsal cinsiyet kavramını duyanların çoğunluğu %66.7'si bu kavramı televizyondan duyduğunu iletmiştir. Tablo 1'deki bulgulara göre, katılımcılar ölçekten en düşük 24 puan, en yüksek 72 puan aldıkları, ortalama puanın 50,43±14,61 olduğu hesaplanmıştır. Katılımcılar ölçek alt boyutlarında alınabilecek en düşük ve en yüksek puanları almışlardır.

Tablo 2'de katılımcıların bireysel özelliklerine göre ETCE puan ortalamalarının karşılaştırıldığında. Katılımcıların "yaş gruplarına", "yakınlarının cinsiyetine", "medeni durumlarına", "çocuk sahibi olma" ve "çalışma durumlarına" göre yapılan karşılaştırmada istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır (p>0.05). Katılımcıların "öğrenim durumlarına", "aile tipine" ve "en uzun süre yaşadıkları yerlere" göre yapılan karşılaştırmada istatistiksel anlamda fark olduğu saptanmıştır (p<0.05).

Tablo 1. Katılımcıların erkeklerde toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği (ETCE) ve alt boyutları puan ortalaması.

	Alınabilecek puan aralığı	Alınan puan aralığı	X±SS
Erkeklerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği Toplam puan	24-72	24-72	50.43±14.61
Aile içi şiddet alt boyutu	6-18	6-18	12.99±4.46
Cinsel ilişki alanı alt boyutu	8-24	8-24	16.37±4.61
Üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi alanı alt boyutu	5-15	5-15	10.66±3.77
Ev işleri ve gündelik yaşam alanı alt boyutu	5-15	5-15	10.41±3.41

X=Ortalama, SS=Standart sapma.

Tablo 3'te katılımcıların toplumsal cinsiyet kavramını duyma durumlarına göre yapılan karşılaştırmada ölçek toplamı ve tüm alt boyutlarda kavramı duymuş olanların yüksek puan ortalamasına sahip olduğu ancak gruplar arasındaki farkların sadece "üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi alanı" ile "ev işleri

ve gündelik yaşam alanı" alt boyutlarında anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Diğer yandan katılımcıların toplumsal cinsiyet kavramını nereden duymuş olduklarının gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark oluşturmadığı da belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 2. Katılımcıların bireysel özelliklerine göre ETCE puan ortalamalarının karşılaştırılması.

X=Ortalama, SS=Standart sapma.

Değişkenler		ETCE_TOP	ETCE_AİŞ	ETCE_CİA	ETCE_ÜSvHÖ	ETCE_EİvG
		X (SS)	X (SS)	X (SS)	X (SS)	X (SS)
Yaş Grubu	≤ 30 yaş	51.34 (14.94)	13.21 (4.56)	16.66 (4.72)	10.78 (33.78)	10.70 (3.51)
	31-40 yaş	52.14 (14.23)	13.67 (4.24)	16.61 (4.58)	11.38 (3.65)	10.50 (3.30)
	≥ 41 yaş	47.26 (14.61)	12.00 (4.35)	15.63 (4.41)	9.82 (3.70)	9.81 (3.29)
Test ve p değeri		F=2.169 p=0.117	F=2.410 p=0.092	F=1.139 p=0.322	F=2.758 p=0.065	F=1.434 p=0.240

Tablo 2. (Devam) Katılımcıların bireysel özelliklerine göre ETCE puan ortalamalarının karşılaştırılması.

Değişkenler		ETCE TOP	ETCE AİŞ	ETCE CİA	ETCE ÜSvHÖ	ETCE EİvGY
		X (SS)	X (SS)	X (SS)	X (SS)	X (SS)
Öğrenim durumu	Okuryazar ve İlkokul ^a	47.50 (14.65)	12.20 (4.26)	15.93 (4.91)	9.85 (3.78)	9.53 (3.40)
	Ortaokul ^b	46.80 (14.84)	11.98 (4.51)	15.56 (4.88)	9.66 (3.81)	9.61 (3.26)
	Lise ^c	50.01 (13.57)	12.97 (4.08)	16.18 (4.27)	10.66 (3.67)	10.21 (3.34)
	Üniversite ^d	53.65 (14.77)	13.80 (4.70)	17.07 (4.58)	11.46 (3.66)	11.32 (3.37)
Test ve p değeri		F=2.939 p=0.034*	F=2.165 p=0.093	F=1.280 p=0.282	F=3.047 p=0.029*	F=4.029 p=0.008**
Post-hoc		d>b (adj. p=0.059)			d>b (adj. p=0.050)	d>a,b (adj. p≤0.036)
Yakınının cinsiyeti	Kadın	51.63 (15.19)	13.34 (4.50)	16.83 (4.93)	10.83 (3.92)	10.63 (3.48)
	Erkek	49.73 (14.26)	12.78 (4.43)	16.10 (4.41)	10.56 (3.67)	10.29 (3.38)
Test ve p değeri		t=0.968 p=0.334	t=0.934 p=0.351	t=1.184 p=0.237	t=0.536 p=0.592	t=0.733 p=0.464
Medeni durum	Bekar	50.38 (15.41)	12.94 (4.61)	16.24 (4.83)	10.71 (3.90)	10.48 (3.57)
	Evli	50.47 (13.92)	13.03 (4.33)	16.48 (4.43)	10.61 (3.65)	10.35 (3.28)
Test ve p değeri		t=-0.050 p=0.961	t=-0.162 p=0.871	t=-0.394 p=0.694	t=0.215 p=0.830	t=-0.295 p=0.768
Çocuk varlığı	Evet	50.14 (14.09)	12.92 (4.28)	16.34 (4.91)	10.50 (3.69)	10.37 (3.20)
	Hayır	50.69 (15.12)	13.05 (4.63)	16.39 (4.74)	10.80 (3.83)	10.45 (3.60)
Test ve p değeri		t=-0.290 p=0.772	t=-0.219 p=0.827	t=-0.089 p=0.930	t=-0.608 p=0.544	t=-0.168 p=0.867
Aile tipi	Çekirdek aile	52.39 (14.52)	13.50 (4.44)	16.92 (4.64)	11.13 (3.67)	10.84 (3.43)
	Geniş aile	45.57 (13.74)	11.72 (4.27)	14.99 (4.27)	9.49 (3.75)	9.36 (3.4)
Test ve p değeri		t=3.343 p=0.001**	t=2.829 p=0.005**	t=2.996 p=0.003**	t=3.108 p=0.002**	t=3.082 p=0.002**
En uzun yaşadığı yer	Köy ^a	43.66 (15.38)	10.97 (4.29)	14.96 (5.29)	8.83 (3.75)	8.90 (3.24)
	Kasaba ^b	46.63 (13.61)	12.00 (4.14)	15.38 (4.41)	9.88 (3.60)	9.38 (3.34)
	İlçe ^c	49.05 (14.31)	12.83 (4.32)	15.98 (4.94)	10.20 (3.73)	10.05 (3.39)
	İl ^d	52.17 (14.29)	13.44 (4.46)	16.77 (4.38)	11.14 (3.68)	10.83 (3.81)
Test ve p değeri		KW=9.372 p=0.025*	KW=9.797 p=0.020*	KW=4.004 p=0.261	KW=11.078 p=0.011*	KW=9.514 p=0.023*
Post-hoc		d>a (adj.p=0.029)	d>a (adj.p=0.018)		d>a (adj.p=0.013)	d>a (adj.p=0.030)
Çalışma durumu	Evet	50.81 (14.16)	13.10 (4.41)	16.49 (4.44)	10.82 (3.68)	10.39 (3.33)
	Hayır	48.56 (16.69)	12.44 (4.70)	15.76 (5.37)	9.85 (4.06)	10.51 (3.82)
Test ve p değeri		t=0.805 p=0.424	t=0.865 p=0.388	t=0.931 p=0.353	t=1.510 p=0.132	t=-0.205 p=0.838

X=Ortalama, SS=Standart sapma.

Tablo 3. Katılımcıların toplumsal cinsiyet kavramını duyma ve duyma türüne göre değerlendirmeleri ETCE puan ortalamalarının karşılaştırması.

Değişkenler		ETCE TOP	ETCE AİŞ	ETCE CİA	ETCE ÜSvHÖ	ETCE EİvGY
Katılımcıların toplumsal cinsiyet kavramını duyma durumu		X (SS)	X (SS)	X (SS)	X (SS)	X (SS)
Katılımcıların toplumsal cinsiyet kavramını duyma durumu	Hayır	46.17(13.66)	12.21(4.08)	15.48(4.59)	9.24(3.57)	9.24(3.18)
	Evet	51.01(14.67)	13.09(4.51)	16.49(4.61)	10.85(3.75)	10.57(3.42)
Test ve p değeri		z=1.736 p=0.082	z=1.368 p=0.171	z=1.079 p=0.280	z=2.033 p=0.042*	z=2.035 p=0.042*
Katılımcıların toplumsal cinsiyet kavramını duyma türü	T.V	50.29(14.38)	12.97(4.42)	16.20(4.41)	10.67(3.76)	10.45(3.45)
	Aile	48.53(16.08)	12.40(5.14)	15.80(5.05)	10.67(3.56)	9.67(3.37)
	Sağlık çalışanı	55.64(16.93)	13.64(4.86)	18.55(6.01)	11.82(3.92)	11.64(3.44)
	Diğer	55.08(14.37)	14.08(4.61)	17.84(4.77)	11.72(3.75)	11.44(3.16)
Test ve p değeri		KW=4.482 p=0.214	KW=2.298 p=0.513	KW=5.668 p=0.129	KW=3.615 p=0.306	KW=3.917 p=0.217

X=Ortalama, SS=Standart sapma.

TARTIŞMA

Toplumsal cinsiyette eşitlik denildiğinde, fırsatları kullanma, kaynakların ayrılması ve kullanımında ve hizmetleri elde etmede bireyin cinsiyeti nedeniyle ayrımcılık yapılmaması ifade edilmektedir (Uçan ve, Baydur, 2016). Yıldız ve Keçeci 2016 yılında lise ve üniversite öğrencilerinin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleriyle ilgili düşüncelerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında; öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri konusunda geleneksel rolleri benimsedikleri saptanmıştır. Japonya ve Çin’de üniversite öğrencileri ile yapılan iki ayrı çalışmada erkek öğrencilerin daha geleneksel cinsiyet rollerini benimsedikleri görülmektedir (Öngen ve Aytaç, 2013). Literatür incelendiğinde, Direk ve Irmak’ın (2017) Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesinde 2016-2017 döneminde eğitim gören Dönem 1 ve Dönem 6 öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları amacıyla geliştirilen farklı ölçekte eşitlikçi bir tutumun sergilendiği sonucu belirlenmiştir. Aydın ve arkadaşları (2016), hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerinin genel olarak eşitlikçi yönde olduğu saptanmıştır. 2010 yılında ebelik ve hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir başka çalışmada da benzer şekilde öğrencilerin çoğunlukla eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (Atış, 2010). Konu ile ilgili literatür incelendiğinde bir üniversite hastanesinde çalışan araştırma görevlileri ile yapılan çalışmada da katılımcıların “eşitlikçi cinsiyet rolüne” sahip oldukları belirlenmiştir (Çelik Bekleviç, 2013). Çalışmamızda katılımcılar en uzun yaşadıkları yer ile ölçek puanı arasındaki ilişkiye bakıldığında en uzun süre köyde yaşamış olanların ölçekten düşük puan aldıkları, en uzun süre kent merkezinde yaşamış olanların en yüksek puan ortalamasına sahip oldukları belirlenmiştir. Bunun kent merkezinde şehir kültürü olması, kadınların iş yaşamında varlık göstermesi, çekirdek ailelerin fazlalığı şeklinde düşünülebilir. Literatürde de çalışma sonucumuzu destekler biçimde araştırmalara rastlanmaktadır (Yıldız ve Keçeci, 2016; Çiçek ve Çopur, 2018). Çalışmamızın bir başka bulgusu da çekirdek aile tipinde yaşayan katılımcıların, geniş aile tipinde yaşayan katılımcılara göre ölçeğin alt boyut ve toplam puan ortalamalarından yüksek puan aldıklarıdır. Yani, çekirdek ailede yaşayan katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliği tutumunun olumlu olduğunu ifade edilebilmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin gelişiminde en etkili faktörlerden biri aile ve ailenin yapısıdır. Çünkü cinsiyete ilişkin rol ve sorumluluklar öncelikle aile içinde, ebeveyn tutumları ile öğrenilmektedir. Literatürde toplumsal cinsiyet algısının; ailenin özelliklerinden etkilendiğine dair çalışmalar bulunmaktadır (Özcan, 2012; Zeyneloğlu, 2008; Kul Uçtu ve Karahan, 2016; Angın ve ark., 2015; Günay ve Bener, 2011). Çalışmamızda yer alan katılımcıların yarısının toplumsal cinsiyet kavramını televizyon aracılığıyla duydukları, televizyon

saptanmıştır. Medyanın kadınlığa ya da erkeklığe ilişkin kalıp yargıların oluşumunda ciddi etkisi vardır. Medyanın ürettiği bu kalıp yargılarla kadın kimliği; erkeğe bağımlı, anne, seks objesi, destekçi eş olarak temsil edilirken, erkek kimliği; güçlü, aktif, bağımsız olarak temsil edilmektedir (Polat, 2019).

Televizyonun kullanım alanının yaygınlığı farklı sosyo-ekonomik yapılara sahip izleyici gruplarına hitap etme aracı olarak geniş bir yelpazede etki alanı oluşturmasının etkili olduğu düşünülmektedir (Gürer ve Gürer, 2020).

SONUÇ

Çalışmamızın sonucunda; katılımcıların ETCE toplam puan ortalamasının 50.43±14.61 olduğu bununda toplumsal cinsiyet eşitliği tutumunun orta düzeyde olduğunu gösterdiği ve erkek refakatçilerin yarısından fazlasının toplumsal cinsiyet kavramını televizyondan duydukları saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda; hastanelerde sağlık çalışanlarınca hasta ve hasta yakınlarına yönelik yapılan eğitim programlarında toplumsal cinsiyet eşitliği konusuna yer verilmesi önerilebilir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Yazar Katkıları

Plan, tasarım: MK; Gereç, yöntem ve veri toplama: MK, SY; Analiz ve yorum: MK, SY; Yazım ve eleştirel değerlendirme: MK.

KAYNAKLAR

- Akın A. (2007). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve sağlık, *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(2); 1-9.
- Angın E, Yazıcı Z, Orçan KA, Kanak M, Yurtsever KM, Oral T, Pekdoğan S, Öztürk SA, Yapıcı M. (2015). Erken çocukluk döneminde gelişim, *Eğiten Kitap Yayıncılık*, 1. Baskı, Ankara, 173-193.
- Atış F. (2010). Ebelik-Hemşirelik 1. 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi *Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Adana.
- Aydın M, Bekar EÖ, Gören ŞY, Sungur MA. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(16); 223-242.
- Berktaş F. (2000). Tek tanrılı dinler karşısında kadın, Metis Yayınları, İstanbul, 16.
- Cedaw (2005). Concluding Comments: Turkey. Advance Unedited Version. <http://www.Un.Org/Womenwatch/Daw/Cedaw/Reports/Docs/Concludecomments/TuRkey.Rev.1.Pdf>. Erişim Tarihi: 08.11.2018.
- Coşkun A. (2012). Kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği el kitabı, İstanbul, *Koç Üniversitesi Yayınları*, 15-37.

- Çelik Bekleviç A. (2013). Bir üniversite hastanesi araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet rolleri algısının değerlendirilmesi. *Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Zonguldak.
- Çiçek B, Çopur Z. (2018). Bireylerin kadınların çalışmasına ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, *International Journal Of Eurasian Education And Culture*, 4; 3-15.
- Direk N, Irmak B. (2017). Dokuz eylül üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar, *Deü Tıp Fakültesi Dergisi*, 31(3);121-128.
- Dökmen ZY. (2004). Toplumsal cinsiyet sosyal-psikolojik açıklamalar, İstanbul, *Sistem Yayıncılık*, 17-40. Erişim Tarihi: 13.10.2018.
- Gedük Aydemir E. (2018). Hemşirelik mesleğinin gelişen rolleri, *HSP*; 5 (2):253-258.
- Gül P, Taşkın L, Eroğlu K. (2008). Başkent üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1); 47-57.
- Günay G, Bener Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*,15(3); 157-171.
- Gürer Z, Gürer M. (2020). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında Türkiye'deki televizyon dizilerinde sunulan kadın stereotipi, *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 4/3,631-650
- Kul Uçtu A, Karahan N. (2016). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8); 2882-2905.
- Oğuz GY. (2002). Toplumsal yaşamda kadın, Eskişehir, 1.Baskı, *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Kitabı*, 1-18.
- Öngen B, Aytaç S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri”, *Sosyoloji Konferansları*, 48; 3.
- Özcan A. (2012). Toplumsal cinsiyet eğitiminin üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarına etkisi, *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Yüksek Lisans Tezi*, Kayseri.
- Polat H. (2019). Medyada kadın ve temsil biçimi: tv dizileri üzerinden bir tartışma, *Karadeniz İletişim Araştırmaları Dergisi*, 2.
- Salman G. (2018). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları, https://www.Tavsiyeyorum.Com/Makale_8251.htm, Erişim Tarihi: 19.11.2018.
- Şimşek H. (2011). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği, *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(2); 119-126.
- T.C. Başbakanlık Kadının statüsü genel müdürlüğü, (2008). www.İlkadim.Bel.Tr/Yerel-Eşitlik/9.Pdf. Erişim Tarihi: 13.11.2018.
- Terzioğlu F, Taşkın L. (2008). Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları, C.Ü. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*,12(2); 63-66.
- Türk Tabipler Birliği (2008). Kadın hekimlik ve kadın sağlığı kolu Türkiye’de toplumsal cinsiyet”, *Kadın ve Sağlık Raporu*, Ankara, Erişim Adresi: http://www.Ttb.Org.Tr/Haberarsiv_Goster.Php?Guid=667237c4-9232-11e7 B66d1540034f819c Erişim Tarihi: 08.11.2018.
- Uçan G, Baydur H. (2016). Türk erkeklerinde toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği’nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 47; 289-308.
- Who. (2005). Addressing Violence Against Women And Achieving The Millenium Development Goals, <http://www.who.int/Gender/Documents/Mdgs&Vawsept05.Pdf>. Erişim Tarihi: 13.10.2018.
- Yıldız E, Keçeci O. (2016). Ege Üniversitesi spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (47); 1307-9581.
- Zeyneloğlu S. (2008). Ankara’da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Doktora Tezi*, Ankara.